

הכנסת העשרים וחמש

יוזמים : חברי הכנסת יוסף עטאונה
איימן עודה
עאידה תומא סלימאן

פ/25/2829

הצעת חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (תיקון – עצמאות נציבות שוויון הזדמנויות בעבודה), התשפ"ג–2023

1. תיקון סעיף 1 בחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח–1988¹ (להלן – החוק העיקרי), בסעיף 1, בהגדרה "השר", במקום "שר העבודה והרווחה" יבוא "שר הכלכלה והתעשייה ולעניין סעיפים 18 א עד 18 טו – השר לשוויון חברתי".
2. החלפת סעיף 18 א במקום סעיף 18 א לחוק העיקרי יבוא :

"הקמת נציבות 18 א. (א) מוקמת בזה נציבות שוויון הזדמנויות שוויון הזדמנויות בעבודה (בחוק זה – הנציבות).
בעבודה

(ב) הנציבות היא תאגיד, כשר לכל חובה, זכות ופעולה משפטית.

(ג) מטרת הנציבות היא לאכוף ולקדם את ההכרה בזכויות לפי חקיקת השוויון, ובכלל זה הזכות לשוויון הזדמנויות בעבודה ואת מימושו, ולשם כך תפעל הנציבות בדרכים המנויות בחוק זה.

(ד) הנציבות תהיה עצמאית בבחירת פעולותיה ובהפעלת סמכויותיה לשם השגת מטרותיה ולמילוי תפקידיה לפי חוק זה כלפי כל מעסיק, לרבות המדינה.

¹ ס"ח התשמ"ח, עמ' 38.

(ה) הנציבות היא גוף מבוקר כמשמעותו בסעיף
9(2) לחוק מבקר המדינה, התשי"ח-1958 [נוסח
משולב]²."

3. תיקון סעיף 18 ב בסעיף 18ב(ב) לחוק העיקרי, במקום "שלוש" יבוא "חמש".
4. תיקון סעיף 18 ג בסעיף 18ג(א) לחוק העיקרי, במקום "עם שר המשפטים" יבוא "עם הוועדה המייעצת כמשמעותה בסעיף 18ז לחוק זה ועם שר המשפטים".
5. תיקון סעיף 18 ה בסעיף 18ה לחוק העיקרי, במקום סעיף קטן (ב) יבוא:
" (ב) הנציבות רשאית להעסיק עובדים לפי תקן שיאושר על ידי השר;
מינויים של עובדי הרשות, שכרם ותנאי עבודתם יהיו כשל עובדי המדינה;
הנציב יקבע את תפקידיהם וסמכויותיהם של העובדים בנציבות."
6. תיקון סעיף 18 ז בסעיף 18ז לחוק העיקרי –
(1) בסעיף קטן (ב) –
(א) במקום פסקה (3) יבוא:
" (3) ארבעה עובדים של משרדי הכלכלה והתעשייה, האוצר,
המשפטים והרווחה והביטחון החברתי, כל אחד לפי הצעת השר
הממונה על המשרד."
(ב) בפסקה (7), במקום "ארבעה" יבוא "שישה";
(2) בסעיף קטן (ג), במקום "ושל" יבוא "של", ובסופו יבוא "ושל קהילת
הלסביות, ההומוסקסואלים, הטרנסקסואלים והביסקסואלים."
(3) בסעיף קטן (ד) –
(א) במקום פסקה (2) יבוא:
" (2) להמליץ לנציב על קביעת סדרי עדיפויות לגבי פעולותיה
של הנציבות ולעקוב אחר ביצוע המדיניות";
(ב) במקום פסקה (3) יבוא:
" (3) כל תפקיד אחר שהוטל על הוועדה המייעצת על פי חוק
זה."
7. תיקון סעיף 18 ח בסעיף 18ח לחוק העיקרי –
(1) בפסקה (1), הסיפה החל במילים "ככל שתפקיד זה" – תימחק;

² ס"ח התשי"ח, עמ' 92.

(2) במקום פסקה (5) יבוא :

"(5) ייצוג צדדים מופלים בבתי הדין לעבודה ;

(5א) ניהול הליכים משפטיים נגד מעסיקים, לרבות רשויות המדינה."

תיקון סעיף 18 ט 8. בסעיף 18 ט לחוק העיקרי, במקום "הדין וחשבון יפורסם בדרך שיוורה השר", יבוא "הדין וחשבון יפורסם באתר האינטרנט של הנציבות, ובכל דרך נוספת שיוורה השר."

ד ב ר י ה ס ב ר

נציבות שוויון ההזדמנויות בעבודה הוקמה במסגרת תיקון מס' 10 לחוק שוויון ההזדמנויות בעבודה, התשמ"ח-1988, ותפקידה לקדם את ההכרה בשוויון הזדמנויות בעבודה ואת מימושו. עם זאת, בשל המבנה הארגוני שלה, כפיפותה למשרד ממשלתי ותקציבה, מנועה הנציבות מלמלא את תפקידה החיוני במלואו. במסגרת האמנה למיגור כל צורות ההפליה נגד נשים (CEDAW), קמה למדינת ישראל חובה להיאבק בתופעת הפליית נשים בעבודה. המחויבות הזו טומנת בחובה לא רק חובה שלילית של אי הפליה על ידי המדינה, אלא גם חובה חיובית לספק סעד ראוי, והגנה אקטיבית ואפקטיבית נגד הפליה על כל סוגיה. הנציבות בתצורתה הנוכחית והמגבלות העומדות בפניה אינה מיישמת חובה זו באופן מספק.

הצעת חוק זו מבקשת להוציא את הנציבות מתוך משרד הכלכלה והתעשייה ולהקימה מחדש כגוף ציבורי עצמאי, אשר ביכולתו וסמכותו לפעול בכל הכלים על מנת למגר את ההפליה השוררת בשוק העבודה, לרבות במגזר הציבורי.

כיום, כאשר מתקבלות בנציבות פניות בנוגע להפליה במגזר הציבורי, נאלצת הנציבות לפעול בהתאם לנוהל שנקבע על ידי היועץ המשפטי לממשלה, הכולל בירור בין משרדי, ובמקרה הגרוע הכרעה של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה (חקיקה). הלכה למעשה, פעילותה של הנציבות בתוך מסגרת של משרד ממשלתי מסוים, משתקת את יכולתה להיאבק נגד הפליה המתבצעת על ידי המדינה כמעסיקה.

במישור המשפטי, מגבלה זו יוצרת ניגוד עניינים מובנה בעבודת הנציבות, אשר נדרשת לקבל אישור לפעולותיה כלפי המדינה, ובכלל זה גם אישור לחוות דעת שהיא מגישה כידידת בית המשפט או בנוגע להצעות חקיקה והחלטות ממשלה. מצב זה יוצר גם א-סימטריה בין יכולות האכיפה של הנציבות כנגד המגזר הפרטי לעומת המגזר הציבורי, כאשר ראוי היה שדווקא המגזר הציבורי יידרש לעמוד בסטנדרטים קפדניים יותר מהמגזר הפרטי. עצמאות הנציבות חיונית גם לצורך אמון הציבור בגוף זה ובמוסדות המדינה בכלל, אשר תפקידם להגן על הציבור מפני פגיעה בזכויות, לרבות הזכות לשוויון הזדמנויות בעבודה. בהשוואה לנציבויות שוויון במדינות מערביות אחרות, מרבית הנציבויות המקבילות הן עצמאיות, לכל הפחות ביכולתן לבצע ביקורת ופיקוח או לנקוט הליכים משפטיים מול המדינה כמעסיקה. המודל המוצע מתבסס על מודל נציבות השוויון הבריטית, הפועלת תחת חסות המשרד הממשלתי לשוויון. לפי מודל זה, הנציבות פועלת כתאגיד עצמאי שמחד גיסא ממלא את ייעודו גם כלפי המדינה כמעסיקה, ומאידך גיסא נתון לביקורת ממשלתית וציבורית על תפקודו הארגוני והשימוש בכספי הציבור. השר לענייני שוויון אחראי לסייע לפעילות התקינה של הנציבות, כולל הבטחת חופש הנציבות לבצע את

תפקידיה המוגדרים בחוק ללא התערבות או השפעה בלתי הולמת מצד הממשלה או גורמיה. בנוסף, מוצע כי בוועדה המייעצת יהיה ייצוג הולם לקהילת הלסביות, ההומוסקסואליים, הטרנסקסואלים והביסקסואלים.

הצעת החוק נכתבה בסיוע שדולת הנשים בישראל.

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי וקבוצת חברי הכנסת (פ/20/2597), על שולחן הכנסת העשרים ושתיים, על שולחן הכנסת העשרים ושלוש ועל שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/22/1171 ; פ/23/895 ; פ/24/618), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מיכל רוזין (פ/24/2554), על ידי חברת הכנסת אמילי חיה מואטי (פ/24/3148) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/25/2630). הצעת החוק זהה לפ/24/618 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים
והונחה על שולחן הכנסת ביום
כ"ז באדר התשפ"ג (20.03.2023)